

Informacje ogólne

Powierzchnia: 9 373 967 km²

Ludność: 320 713 000

Stolica + ludność stolicy: Waszyngton D.C. 599 657 aglomeracja: 5 400 000

Język urzędowy: brak języka urzędowego na poziomie federalnym, de facto angielski

Ustrój polityczny: konstytucyjna republika

Waluta (kurs na dzień 19-02-2016 r.): dolar amerykański 1USD= 3.9531 PLN

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

PKB za rok 2014: 18.124,7mld USD

PKB na 1 mieszkańca: 56,4 tys. USD

PKB (dynamika PKB w %): 3,1%

Deficyt budżetowy (%PKB): 4,2

Inflacja (%): 0,5%

Stopa bezrobocia (%): 5,5%

Eksport towarów (w mld USD): 1.632,6

Import towarów (w mld USD): 2.374,1

Najważniejsze informacje gospodarcze

Stany Zjednoczone Ameryki (skrót: USA) są konstytucyjną republiką federalną obejmującą 50

stanów oraz jeden federalny okręg stołeczny (Dystrykt Kolumbii), głową państwa jest prezydent. Główne zasoby naturalne: węgiel, miedź, złoto, srebro, ołów, cynk, molibden, fosforyty, metale ziem rzadkich, uran, boksyt, rtęć, związki potasowe, ropa naftowa, gaz ziemny, wolfram.

Stany Zjednoczone utrzymują pozycję największej i najbardziej zaawansowanej pod względem technologicznym gospodarki na świecie. Gospodarka zorientowana jest na rynek, charakteryzuje ją wysoka wydajność pracy, dominujący udział sektora prywatnego (87% dochodu narodowego) oraz duży stopień innowacyjności. W strukturze sektorowej produktu krajowego brutto największy udział mają: usługi (77,7%), przemysł (20,7%) i rolnictwo (1,6 %). Wzrost PKB stymulowany jest przez: konsumpcję, inwestycje i eksport. Warunki dla prowadzenia biznesu są bardzo dobre, co pozwala na wzrost kapitału, dalszą ekspansję na świat. Krajowe regulacje są zróżnicowane. Przedsiębiorstwa działające na terytorium USA muszą spełniać wymagania zawarte jednocześnie w prawie: federalnym (stosowanym na terytorium całego kraju), stanowym (na terytorium danego stanu) i w prawie lokalnym (na terytorium danego okręgu).

USA posiadają najwyższy na świecie poziom importu, przy równocześnie wysokim deficycie obrotów towarowych. Największymi partnerami handlowymi są: Chiny, Kanada, Meksyk. USA lokują na tych rynkach około 41% swojego eksportu a importują ok. 47%. Spośród państw UE czołowymi partnerami dla USA są: Niemcy, Wlk. Brytania, Francja, Holandia. Stany Zjednoczone odgrywają ważną rolę w międzynarodowych organizacjach gospodarczych, takich jak: ONZ (oraz organizacjach powiązanych, takich jak: WTO, FAO, WHO i in.), OECD, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Bank Światowy i inne. Silne więzi handlowe USA posiadają z Kanadą i Meksykiem w ramach NAFTA. Umowy o wolnym handlu (FTA) są zawarte także z: Australią, Bahrajnem, Dominikaną, Kolumbią, Izraelem, Jordanią, Koreą, Marokiem, Omanem, Panamą, Peru, Singapurem. USA mają 41 aktywnych umów o ochronie inwestycji zawartych z innymi krajami i preferują amerykański model BIT. Posiadają także 34 umowy o ochronie własności intelektualnej. W dn. 5 października 2015 r. USA oraz państwa basenu Pacyfiku osiągnęły kompromis w sprawie umowy o Transpacyficznym Partnerstwie Handlowym (Trans-Pacific Partnership – TPP). TPP to umowa o wolnym handlu między 12 krajami (USA, Australia, Brunei, Kanada, Chile, Japonia, Malezja, Meksyk, Nowa Zelandia, Peru, Singapur i Wietnam). Trwają rozmowy ws. transatlantyckiej umowy handlowo-inwestycyjnej (TTIP) między USA a Unią Europejską.

Polityka gospodarcza

W Stanach Zjednoczonych kontynuowany jest model gospodarki z dominującym udziałem sektora prywatnego. Zapewniony jest duży stopień innowacyjności oraz wysoka wydajność pracy. Sektor prywatny ma duży wpływ na działania i decyzje administracji rządowej. Motorem rozwoju są usługi oraz przemysł. Na wzrost PKB pozytywny wpływ mają: inwestycje, konsumpcja oraz eksport. Priorytetem polityki gospodarczej USA jest tworzenie nowych miejsc pracy, w celu zapewnienia pełnego zatrudnienia. Naczelnym hasłem jest „*Putting America Back to Work*”. USA zachęcają rodzime przedsiębiorstwa do inwestycji oraz tworzenia miejsc pracy w kraju (*insourcing*), a nie poza jego granicami (*bring jobs back home*). Promowana jest produkcja w kraju pod hasłami „*Made in America*” oraz „*Made in Rural America*” (wzmocnienie regionów). Wzrost gospodarki i międzynarodowej konkurencyjności USA zależy od zdolności do innowacji. Celem jest kreowanie miejsc pracy w przemysłowych specjalnościach, istotnych dla rozwoju kraju w kolejnych latach - „*industries of the future*”.

Rozwojowi innowacyjności towarzyszy ustawa o ochronie wynalazków i patentów „*America Invent's Act*”. Wsparcie otrzymują młode firmy innowacyjne w ramach prezydenckiego programu „*StartUp America Initiative*”. Wysoki potencjał rozwoju zyskuje energetyka oraz biotechnologia. Ustawa „*American Jobs Act*” przewiduje rosnące zatrudnienie w sektorze publicznym, obniżenie podatków dla małego biznesu, przyznanie ulg podatkowych pracodawcom zatrudniającym: weteranów, ludzi młodych oraz osoby pozostające dłużej bez pracy. Około 85% przedsiębiorstw w USA stanowią małe i średnie przedsiębiorstwa, ale tylko kilka procent eksportuje. Narodowa inicjatywa na rzecz rozwoju eksportu *National Export Initiative Next (NEI Next)* zapewnia wsparcie obejmujące głównie: małe i średnie przedsiębiorstwa, promocję eksportu, przyznanie puli kredytów eksportowych, działania na rzecz redukcji barier w handlu. Zagraniczni inwestorzy otrzymują wsparcie z programu *SelectUSA*, promującego inwestycje w Stanach Zjednoczonych. W tym celu każdego roku odbywa się w Waszyngtonie wielki szczyt handlowo-inwestycyjny promujący inwestycje w USA. W polityce inwestycyjnej Rząd zastrzega możliwość regulacji w zakresie interesu publicznego. Interes narodowy wpływa na decyzje USA w sprawie lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich na terenie kraju w strategicznych obszarach, takich jak energetyka czy telekomunikacja. Strategia bezpieczeństwa gospodarczego budowana jest w oparciu o własne zasoby i pełną kontrolę przestrzeni energetycznej. Istniejąca infrastruktura podlega rewitalizacji oraz modernizacji. W energetyce, finansowe środki publiczne kierowane są głównie na rozwój odnawialnych źródeł energii i wzrost udziału niekonwencjonalnych metod pozyskiwania gazu (głównie łupkowego) oraz ropy (m.in. łupkowej), co zapewnia aktualnie niezależność energetyczną kraju. Według amerykańskiej Agencji Informacji Departamentu Energii (www.eia.gov), USA są obecnie największym na świecie producentem gazu naturalnego. Agencja EIA wskazuje na rosnącą rolę gazu LNG w gospodarce USA. Uruchomienie dostaw LNG do Europy będzie możliwe po usunięciu barier legislacyjnych, modernizacji terminali oraz po osiągnięciu efektywności eksportu. W USA odnotowano ogromny postęp w produkcji energii słonecznej oraz wiatrowej. W rolnictwie wsparcie uzyskuje produkcja biogazu (program AgSTAR). Węgiel pozostaje w USA ważnym oraz tanim źródłem produkcji energii. Technologie węglowe są rozwijane w kierunku projektów niskoemisyjnych. W połowie 2013 r. prezydent USA ogłosił plan działań na rzecz klimatu (*Climate Action Plan*), ochrony warstwy ozonowej i redukcji smogu. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podwojenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, zwiększenie efektywności pojazdów i przez produkcję samochodów nowej generacji (*clean vehicles*). Już aktualnie emisje z samego sektora energii są bliskie najniższym poziomom z połowy lat 90-tych. Dodatkowym wsparciem jest program „*The Clean Power Plan*”, który zakłada redukcję emisji gazów cieplarnianych o 32 % w latach 2005-2030. Generalnie, w gospodarce utrzymuje się wzrostowy trend PKB USA i projekcje zakładają jego systematyczny wzrost do roku 2017.

Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

Do najważniejszych dokumentów regulujących zasady współpracy gospodarczej i handlowej między Polską a Stanami Zjednoczonymi zaliczyć należy m.in.:

- Traktat o stosunkach handlowych i gospodarczych między RP a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, sporządzony w Waszyngtonie dnia 21 marca 1990 r. (Dz.U. nr 97, poz. 467 z dn. 15.09.1994 r., z późn. zm.).
- Protokół dodatkowy między RP a Stanami Zjednoczonymi Ameryki do Traktatu o stosunkach handlowych i gospodarczych między RP a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisany w Brukseli dn. 12.01.2004 r. (Dz.U. nr 3, poz. 14 z dn. 7.01.2005 r.).

- Umowa między Rządem RP a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o współpracy naukowo-technicznej (MP nr 25, poz. 271 z dn. 13.04.2007 r.).
- Konwencja między RP a Stanami Zjednoczonymi Ameryki w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, podpisana w Warszawie dnia 13 lutego 2013 r. (Ustawa z dn. 21.06.2013 r. w Dz.U. z dn. 30.08.13 r., poz. 995, tekst Konwencji opublikowany jest na stronie www.finance.mf.gov.pl w zakładce ABC Podatków/Umowy międzynarodowe).

Wymiana handlowa Polski z USA (mln USD)

	2011	2012	2013	2014	Dynamika 2014 2013	I-VIII 2015	Dynamika I-VIII 2015 I-VIII 2014
Eksport	3.693,1	3.600,6	4.842,2	4.855,1	100,3	2.929,5	92,3
Import	4.791,1	5.085,1	5.531,0	5.495,1	99,4	3.438,5	96,6
Obroty	8.484,2	8.685,7	10.373,2	10.350,2	99,8	6.368,0	94,6
Saldo	-1.098,0	-1.484,5	- 688,8	-640,0	#	-509,0	#

Źródło: Insigos, MG.

Według polskich danych, **obroty** handlowe Polski z USA w **2014 r.** przekroczyły **10,3 mld USD** i utrzymały się na zbliżonym poziomie jak w roku poprzednim (w **2013 r.** osiągnęły wartość **10,4**mld USD). Eksport z Polski do USA był na poziomie 4,9 mld USD, zwiększył się o 0,3%. Przywóz z USA do Polski wyniósł 5,5 mld USD i zmniejszył się nieznacznie o 0,6 %. Pozycja USA w handlu zagranicznym Polski wzrosła w ostatnich latach. USA były w 2014 r. dla Polski 13 partnerem w eksporcie z udziałem 2,2% oraz 9 w imporcie z udziałem 2,5%. Dla

porównania w 2008 r. Polska wyeksportowała towary do USA wartości 2,5 mld USD (USA były 19 partnerem w eksporcie), import do Polski z USA wyniósł 4,6 mld USD (11 partner w przywozie ogółem). Polska eksportuje do USA nie tylko bezpośrednio ale również za pośrednictwem zagranicznych centrów dystrybucji i poprzez brokerów na Zachodzie Europy dostarczających towary do amerykańskiego przemysłu. Faktyczna wartość eksportu z Polski do USA jest wyższa, jak podają oficjalne dane. W handlu Polski z USA w ostatnim roku (2014) dominujące znaczenie miały wyroby przemysłu elektromaszynowego stanowiące połowę polskiego eksportu na rynek USA oraz prawie 60% importu z tego rynku. Na poziomie bardziej szczegółowym główne pozycje towarowe w eksporcie z Polski do USA to: silniki turboodrzutowe, turbośmigłowe oraz inne turbiny gazowe (CN 8411) – 13,1% i meble (CN 9403) – 5,5%. W imporcie z USA kolejne czołowe miejsca zajęły pozycje: silniki turboodrzutowe, turbośmigłowe oraz inne turbiny gazowe (CN 8411) – 13,5%, przyrządy i urządzenia stosowane w medycynie (CN 9018) – 3,4% oraz leki (CN 3004) – 3,0%. Największa pozycja w eksporcie i imporcie w postaci silników oraz turbin – to efekt wspólnych przedsięwzięć i inwestycji m.in. w polską Dolinę Lotniczą.

Według wstępnych danych GUS **po 8 miesiącach br.** obroty wyniosły USD 6,3 mld, polski eksport do USA wyniósł USD 2,9 mld i był niższy o 7,7% w relacji do tego samego okresu roku poprzedniego. Import osiągnął USD 3,4 mld (-4,4%). Należy spodziewać utrzymania poziomu obrotów handlowych Polski z USA w 2015 r. ogółem na poziomie około USD 10 mld.

Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Stan bezpośrednich inwestycji zagranicznych z USA w Polsce **na koniec 2013 r. wyniósł 9,4 mld USD** (według NBP), co daje USA pozycję **7 inwestora w Polsce** z udziałem 4,3% w wartości BIZ ogółem (220,96 mld USD na koniec 2013 r.). Grupa sześciu największych inwestorów to: Niemcy (37,8 mld USD), Niderlandy (35,6 mld USD), Francja (26,3 mld USD), Luksemburg (21,3 mld USD), Hiszpania (14,5 mld USD), Włochy (12,7 mld USD). USA inwestują w Polsce często poprzez kraje trzecie (Niemcy, Niderlandy, Luksemburg i in.). Wartość amerykańskiego kapitału w Polsce jest **faktycznie wyższa, jak podają statystyki. Strona USA (AmCham) szacuje całkowitą wartość zaangażowania inwestycyjnego USA w Polsce na ok. 20-30 mld USD i zatrudnienie ogółem ok. 180 tys.**

USA są największym inwestorem na świecie jako dawca i biorca kapitału. Amerykańscy inwestorzy są obecni w Polsce od ponad 25 lat. Według GUS, na koniec 2013 r. działało w Polsce 786 spółek z udziałem kapitału USA, z czego większość (tj. 457) zatrudniała do 9 osób. Inwestycje 116 firm z USA przekraczały 1 mln USD. Spośród ważniejszych decyzji inwestycyjnych USA w Polsce w ostatnich latach należy wymienić inwestycję **Sikorsky Aircraft Corp. w PZL Mielec**. Największe inwestycje przy wsparciu PALiIZ, to m.in.: Dell (ok. 200 mln EUR), PGW (50 mln EUR), Unicorn Chemical LLC (48 mln EUR), Goodrich Landing (46 mln EUR), Delphi (41 mln EUR), 3M (42 mln EUR), TRW (40 mln EUR), Procter & Gamble (40 mln EUR), AAM Holdings (39 mln EUR), Johnson Controls (36 mln EUR), Exide Technologies (35 mln EUR), Cooper Standard (25 mln EUR). USA zainteresowane są tworzeniem u nas centrów obsługujących procesy biznesowe (BPO), oraz ośrodków badawczo-rozwojowych (R&D) i technologicznych. Spółka GE potwierdziła inwestycję wartości 250 mln EUR w Polsce (Tychy), gdzie będą produkowane modele silników spalinowych nowej generacji. W ramach nowej inwestycji zastosowanie znajdzie szereg innowacyjnych technologii, które opracowane będą przez zespoły badawcze GM z Niemiec i Polski. Technologia z wykorzystywaniem do produkcji silników spalinowych nie została jeszcze uruchomiona w żadnym innym zakładzie na świecie. Według agencji PALiIZ, inwestycje z USA są od wielu lat na pierwszym miejscu pod względem

liczby aktywnych projektów obsługiwanych przez tę agencję.

5 największych amerykańskich spółek w Polsce

Lp.	Spółka	Branża
1.	General Motors Manufacturing	Przemysł motoryzacyjny
2.	CMC Zawiercie S.A.	Metale, hutnictwo
3.	Bank Handlowy S.A. (Citi)	Bankowość
4.	Delphi Poland S.A.	Przemysł motoryzacyjny, części
5.	Procter & Gamble Polska Sp. z o.o.	Towary konsumpcyjne (FMCG)

Dostęp do rynku

USA są wielkim importerem i rynkiem otwartym. Średnia stawka celna jest relatywnie niska, choć występują niekiedy tzw. kominy taryfowe. Pozycja zdobyta na rynku amerykańskim otwiera możliwości w skali globalnej. Polski eksport odbywa się zasadach wywozu z państw Unii Europejskiej. Pewne utrudnienia powstały w USA po 11.09.2001 r. (przepisy dotyczące przeciwdziałania zagrożeniu terroryzmem). USA utrzymują wizy dla polskich obywateli wbrew zasady o wzajemności w ruchu bezwizowym z UE. Notowane są odmowy wiz pracowniczych oraz pozwoleń na pracę dla kierowanych do USA polskich ekip świadczących usługi w ramach kontraktów. W kategoriach budowania biznesu w USA przez polskie przedsiębiorstwa, sprawa wiz stanowi istotny czynnik ryzyka oraz ograniczający zaufanie do rynku. Wśród barier technicznych i regulacyjnych należy wymienić spełnienie specyficznych wymagań rynku USA, takich jak: standaryzacja, certyfikacja, akredytacja, normy techniczne i procedury zgodności, oznakowanie towarów, bezpieczeństwo produktów, ochrona środowiska, ochrona konsumentów. Szczególne wymagania dotyczą kwestii sanitarnych i fitosanitarnych, co powoduje utrudnienia dla eksportu rolnego z Polski, zwłaszcza dla towarów świeżych. W dziedzinie zamówień rządowych dostęp do rynku jest związany z przepisami *Buy American*

Act, które nakładają obowiązek wkładu USA w ofercie zagranicznej. Wielkie nadzieje UE wiąże z trwającymi negocjacjami umowy transatlantyckiej o współpracy handlowej i inwestycyjnej TTIP UE-USA. Mandat TTIP został upubliczniony i jest dostępny na: <http://ec.europa.eu/trade> [1]

Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Obok współpracy z USA na forum organizacji międzynarodowych oraz UE, rozwijany jest w relacjach bilateralnych Polsko-Amerykański Dialog Gospodarczy (PADG), prowadzony przy współpracy Ministerstwa Gospodarki z Departamentem Handlu USA. Dialog koordynowany jest na poziomie podsekretarzy stanu, a spotkania mają formę sesji planarnych.

Promocja polskiej gospodarki i inwestycji odbywa się m.in. poprzez działalność placówek Ministerstwa Gospodarki – Wydziałów Promocji Handlu i Inwestycji (WPHI), które w USA znajdują się w Waszyngtonie D.C. oraz w N.Jorku. Na początku 2013 r. WPHI Waszyngton otworzył satelickie biuro w Dolinie Krzemowej (aktualnie - San Francisco). Placówki promują polski eksport towarów i usług oraz inwestycje przy wykorzystaniu środków funduszu promocji MG, przy współpracy z: podmiotami gospodarczymi, organizacjami, samorządem, realizatorami programów promocji, izbami oraz stowarzyszeniami, m.in. z: KIG, PAliIZ, PARP, BGK. WPHI mają wspólny portal: www.trade.gov.pl [2] a ich działania obejmują katalog nieodpłatnych, standardowych usług świadczonych na rzecz polskich przedsiębiorstw, zadania w dziedzinie promocji, m.in. organizowanie stoisk informacyjnych na targach oraz wystawach, obsługę misji handlowych, seminariów i konferencji. Odpowiednikiem WPHI w kraju są Centra Obsługi Inwestora i Eksportera COIE: www.coie.gov.pl [3]. Promocja realizowana jest także przez Portal Promocji Eksportu (PPP): www.eksporter.gov.pl [4] oraz serwisy na www.mg.gov.pl [5]. Polecamy przewodniki i analizy rynkowe publikowane na stronach polskich placówek ekonomiczno-handlowych. Portale: „trade”, „coie”, „eksporter” zostały we wrześniu 2015 zintegrowane.

Potencjalne dziedziny współpracy

Stany Zjednoczone mają ogromny potencjał gospodarczy i wysoki poziom zaawansowania technologicznego. Polska gospodarka rozwija się w kierunku innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy, dlatego współpraca z USA w obszarze technologii oraz innowacji, nabiera szczególnego znaczenia. Istotne są priorytetowe dziedziny zgłoszone w formie głównego mandatu dla negocjacji umowy o partnerstwie handlowym i inwestycyjnym UE-USA *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP). Polska opowiada się za rozwojem współpracy UE-USA w dziedzinie energetyki: bezpieczeństwa energetycznego, dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia, efektywności, ochrony klimatu, które wpisują się w koncepcję budowania transatlantyckich więzi gospodarczych w dziedzinie energetyki oraz w bilateralną współpracę Polski z USA. Państwa Unii Europejskiej (w tym Polska) poparły na Szczycie 2009 UE-USA utworzenie Rady ds. Energii (*US-EU Energy Council*). Polska rozwija niekonwencjonalne metody poszukiwania i wydobywania gazu, współpracuje m.in. z USA w tej dziedzinie, finalizuje oddanie do użytku Terminal LNG i liczy na dostawy gazu. Zachęty tworzą porozumienia podpisane w latach 2010-2011, m.in.: wspólna deklaracja Ministra Gospodarki RP, Departamentu Energii i Departamentu Handlu USA dot. współpracy przemysłowej i handlowej w dziedzinie energii jądrowej oraz memorandum o porozumieniu między Rządem RP a Rządem USA o współpracy w zakresie czystej, efektywnej energii, podpisane w Waszyngtonie D.C. Impuls dają podpisane na Polsko-Amerykańskim Szczycie Gospodarczym

2012 porozumienia Ministerstwa Gospodarki z Departamentem Handlu USA dla wzmocnienia działań promocyjnych oraz pomiędzy PALiZ a agencją Departamentu Handlu USASelectUSA. Kontynuowany jest strategiczny kierunek przyciągania inwestycji z USA do naszego kraju. Strona polska zainteresowana jest wzmocnieniem współpracy małych i średnich przedsiębiorstw. Placówki WPHI w USA integrują środowiska polsko-amerykańskiego biznesu organizując cyklicznie spotkania. Nowym kierunkiem współpracy jest *High-Tech* i *ICT*.

Na początku 2013 r. rozpoczęło pracę w Dolinie Krzemowej biuro akceleracyjne WPHI Waszyngton (SVAC- *Silicon Valley Acceleration Center*). Oferta WPHI obejmuje usługi wspierające proces ekspansji młodych polskich firm sektora nowoczesnych technologii. Agencja PARP przy współpracy z WPHI i MG zakończyła realizację programu „*Polski Most Krzemowy*”. Nowym projektem mają być „*polskie mosty technologiczne*”. Na bazie satelickiego biura WPHI Waszyngton w San Francisco ma być utworzone w niedalekiej przyszłości centrum gospodarcze, które stworzy nowe możliwości zacieśnienia współpracy polskiego biznesu z rynkiem USA. Ramy dla współpracy w dziedzinie innowacyjności wypracuje także Polsko-Amerykańska Rada ds. Innowacyjności, która miała inaugurację w dn. 17.11.2014 r. (wiodące jest MNiSW).

Dane NBP w oparciu o nowe standardy OECD dot. statystyki BIZ (Benchmark Definition of FDI 4th ed.).

[Wróć do góry strony](#)

[<<powrót](#) [6]

[Drukuj](#) [7] [Pobierz PDF](#) [8] [Pobierz DOC](#) [9]

Źródło: <http://91.239.90.98/pl/informacje-ogolne-4>

Odnosiniki

[1] <http://ec.europa.eu/trade>

[2] <http://www.trade.gov.pl/>

[3] <http://www.coie.gov.pl/>

[4] <http://www.eksporter.gov.pl>

[5] <http://www.mg.gov.pl>

[6] <http://lublin.hulio.website.pl/pl/node/1048>

[7] <http://91.239.90.98/pl/print/970>

[8] <http://91.239.90.98/pl/printpdf/970>

[9] <http://91.239.90.98/pl/print/970?type=doc>